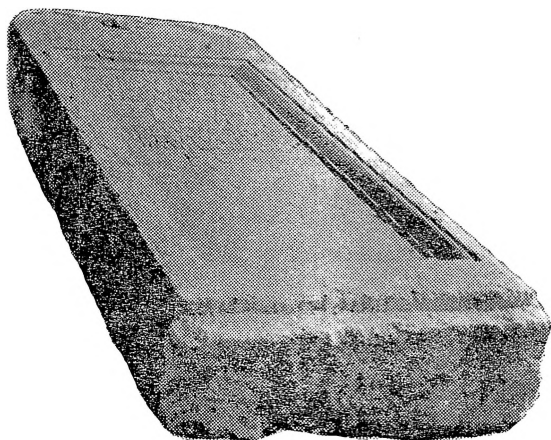

DVE RIMSKE SEPULKRALNE STELE IZ SKOPJA

Meseca avgusta 1970. godine u prigradskom naselju Sindelić¹ prilikom izvođenja zemljanih mašinskih radova za kopanje temelja za objekt servisa, pokraj ostalog, naišlo se i na jedan kasnorimski grob, za čiju su konstrukciju bile upotrebljene i dve rimske sepulkralne stele². Pošto će detaljan izveštaj o samom grobu i priložima u njemu, kao i o ostalim nalazima do kojih se tad došlo na terenu, biti objavljen na drugom mestu, to ćemo se u ovom članku ograničiti samo na natpise što ih stele sadrže³.

Stele su od istog materijala — krečnjaka. Obadve su u gornjem i donjem delu ravno odbijene i plitko zasečene, da bi se mogle upotrebiti kao duže bočne strane groba. Zadnja im strana nije obrađena.

1. Stela završava slobodnim strmim frontonom, čija je površina većim delom namerno olupana, tako da je od dosta plastične rozete kojom je on bio ukrašen sačuvana samo donja polovina. (sl. 1). Plitko

Sl. 1

¹ Sindelić je ranije bilo selo istočno od Skopja, koje je pre 1912. godine nosilo ime Hasanbegovo. Prema J. Hadži-Vasiljeviću pripadalo je onoj grupi sela u kojima se čiflik raspao u više čiflika (Skoplje i njegova okolina, Beograd 1930, str. 195). Posle zemljotresa od 1963. godine tu je izgrađeno jedno od prigradskih naselja Skopja.

² Radove je izvodilo građevinsko preduzeće Ilinden. Mesto se zove „Kamenik“ odn. „Kamnik“. Sem ovog, otkriveno je još šest drugih grobova, od kojih su nekoji sa kremacijom, a neki skeletni.

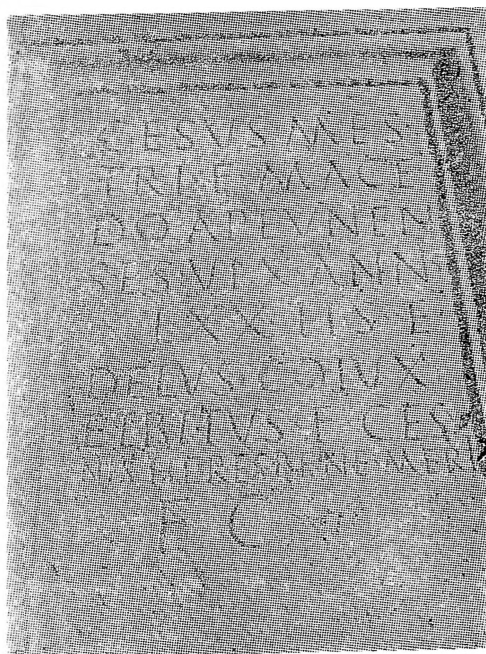
³ Izveštaj će podneti u Arheološkom pregledu arheolog Zavoda za zaštitu spomenika kulture grada Skopja, Gordana Spasevska, kojoj se i ovom prilikom zahvaljujem što mi je ljubezno ustupila spomenike da ih objavim.

udubljeno frontonovo polje oivičeno je sa desne i leve strane uskom plastičnom trakom, koja polazi od akroterija kalotastog oblika, čija je površina nedekorirana. Polje određeno za natpis je uokvireno veoma lepo izvedenom višestrukom profilacijom širine 14 cm.

Dimenzije: v. 220, š. 82, d. 35 cm; v. tabule 124, š. 52 cm (sl. 2).

Natpis glasi:

- 1 Cesus Mes-
tri f(ilius) Mace-
do Apeunen-
ses (=sis) vix(it) annis
- 5 LXX h(ic) s(itus) e(st).
Delus co<n>iux
et Bit<h>us f(ilius), Cesu-
nis heres, bene merit(o)
f(aciendum) c(uraverunt).

Sl. 2

Natpis je urezan duboko dosta lepim slovima visine cca 3 cm (u 8. redu) do 6,5 (u poslednjem), tako da u redovima 6. i 7. iznose prosečno 4,5, a u ostalim oko 5 cm. Sem toga krajnje S u 4. redu i V u 7. manjeg su obima od ostalih slova (oko 2,5, odn. 1, 5 cm). Treba da se napomene da ni slova u pojedinim redovima počev od šestog nisu jednake veličine. U natpisu postoje samo dve ligature: u četvrtom redu NI

i u osmom IT⁴. Znak za distinkciju trougaonog oblika urezan je iza svijiu skraćenica, sem iza F u završnoj formuli, no također i na završetku redova 1. i 6, zatim u 2. redu iza patronima, u 3. iza MACEDO, u 4. pred VIX, u 5. iza broja, u 7. iza imena BITVS i u 8. redu ispred reči HERES.

Natpis je značajan pre svega u onomastičkom pogledu. Ni jedan od u njemu navedenih antroponima, među kojima, izgleda, i jedan do sada nepoznat, ne pripada rimskom onomastikonu. Njihov međusobni odnos pruža mogućnost da se поближе odredi karakter nekih od njih. Sadrži također i jedan nov topografski podatak. Značajan je i u fonetском, kao i u morfološkom pogledu. Podignut je Mestrijevom sinu Kesu, za kojega je naglašeno da je MACEDO. Dedikanti su: supruga DELVS i sin BITVS, koji je naveden kao Kesov naslednik.

CESVS kao lično ime nismo imali prilike da sretnemo negde ranije, a također ni CAESVS⁵. Međutim, kao plemensko ime (CESI) nalazi se kod Plinija (VI, 23, 3), a kao ime reke kod Suide u obliku Κῆσος⁶. Pošto je ovaj hidronim muškog roda, nije isključeno da je prema običaju u Grčkoj i u oblastima prožetim njezinom kulturom služio i kao teoforični antroponim, koji je u latinskoj transkripciji mogao da dobije ovaj oblik⁷. Genitivna forma imena, ovde u vulgarno-latinskom obliku CESVNIS namesto klasičnog CESONIS, ukazuje na prelaženje u -N fleksiju, za koje postoji više potvrda u natpisima iz oblasti naseljenih Ilirima⁸. Pored imena CESVS, verovatno je postojalo i ime CESO, kao što su paralelno postojala imena SCENVIS i SCENO, kako su se zvali Batonovi sinovi⁹, tim više što je ime CAESO, čiji bi vulgarni oblik bio i CESO, epigrafski već posvedočen¹⁰. Ne zadržavajući se na etimologiji imena, napomenućemo samo da, iako je Keso bio makedonskog porekla, njegovo ime nije moralo biti makedonsko.

Patronim MESTRIVS se sreće dosta često u natpisima Peonije i Pelagonije u funkciji običnog imena, a također i kognomena¹¹. Papazoglu mu je dala mesta u svojoj dardanskoj onomastici, no s primedbom da je ime moglo da bude preuzeto i iz susedne Makedonije¹². Ime-etnik

⁴ Možda bi ova ligatura trebalo da se razreši kao ITI, pa bismo, analogno MERENTI, imali MERITI, pri čemu bi bila u pitanju zamena dativa sa genetivom, prisutna u vulgarnom latinitetu (up. P. Skok, *Pojave vulgarno-latinskog jezika na natpisima rimske provincije Dalmacije*, Zagreb 1915, 110, 1 i 112, 1).

⁵ Za fem. *Caesa* v. *Thesaurus linguae Latinae*, s. v. *Ime Caesius*, odn. *Caesia* i kao gentile i kao kognomen je često (v. CIL III i VI, Indices; Up. G. Alföldy, *Die Personennamen in der Römischen Provinz Dalmatia*, Heidelberg 1969, 69).

⁶ *Suidae Lexicon*, ed. A. Adler, III, str. 112, s. v. (Stuttgart 1967).

⁷ Кирил Влахов, *Към въпроса за системата на личните имена в тракийски*, Год. на Соф. университет, T. LVIII, 2 (1964), стр. 565.

⁸ P. Skok, *op. cit.* §§ 11 i 112, 5; A. Mayer, *Die Sprache der alten Illyrier*, Wien 1959, §§ 118 (Mico, -uni), 119, 121.

⁹ A. Mayer, § 121.

¹⁰ I. Cajanto, *The latin cognomina*, Helsinki-Helsingfors 1965, str. 40 i 172. *Thesaurus linguae Latinae* s. v.

¹¹ N. Vulić, *Spomenik SAN*, 71, br. 78, 79, 341, 430, 637; 98, 142 i td.

¹² *Dardanska onomastika*, Beograd 1964, str. 60 i 70.

MACEDO, bilo da je u svojoj primarnoj funkciji, bilo da jednostavno predstavlja kognomen, jasno ukazuje na to da je ime MESTRIVS u ovom slučaju trebalo da pripada licu makedonskog porekla. U Skupima, sem ovde, posvedočeno je još nekoliko puta: u nadgrobnom natpisu iz Markove Sušice koji podiže veteran legije IV FLAVIA M. Aurelije Mestrijan svome ocu M. Aureliju Mestriju, također veteranu, no legije VII CLAVDIA¹³, i u poznatoj vojnoj diplomi iz Viminacija, gde se među imenima vojnika otpuštenih iz legije 195. godine nalazi njih 30 rodnom iz Skupa, od kojih i dvojica sa kognomenom MESTRIVS¹⁴. Identičnost imena, vojne jedinice i rodnog mesta, iako ono u natpisu iz Markove Sušice nije direktno spomenuto, sasvim ubedljivo navodi na pretpostavku da M. AVRELIVS MESTRIVS iz tog natpisa i vojnik istog imena iz maločas spomenutog laterkula predstavljaju jedno isto lice, čime se prisustvo imena MESTRIVS u ovim natpisima ograničava, izgleda, samo na dve, a ne na tri porodice iz Skupa, čiji su članovi stupajući u vojsku dobili građansko pravo od imperatora Marka Aurelija. Što se tiče porekla samih porodica, za njih se sa mnogo verovatnoće može pretpostaviti da su bile doseljene iz susedne Makedonije, kao što je to slučaj sa dedikandom našeg natpisa. Možda baš iz Pelagonije, koja se u dva maha navodi kao rodno mesto vojnika sa maločas spomenutim kognomenima¹⁵, a iz koje potiče i jedan veteran II pretorijanske kohorte, naseljen na teritoriju Skupa krajem I veka n. ere¹⁶.

Ime MACEDO, koje se u jugoslavenskom delu antičke Makedonije dosta često sreće kao lično ime, u ovom slučaju, izgleda, predstavlja pokojnikov kognomen, no, kako spada u t. zv. imena — etnike, istovremeno govori i o njegovom poreklu¹⁷.

Ime DELVS nije posvedočeno u natpisima van granica Dardanije, gde je prvi put zabeleženo u veoma značajnom natpisu iz Gornjeg Solnja kod Skopja.¹⁸ Za Dečeva je ime tračko.¹⁹ Njegovom mišljenju, iako sa izvesnom rezervom, pridružuje se i F. Papazoglu, uvrstjući ga među dardanske antroponime.²⁰ U pogledu na mišljenje da DELVS predstavlja muško lično ime među istraživačima nije bilo neslaganja. Međutim, otkrivanjem ovog natpisa to mišljenje mora da pretrpi ko-

¹³ Spomenik 71, 563 (=CIL III 8195). Spomenik je uzidan u temeljima Markovog manastira, južno od Skopja, desno od južnih vrata. Prilikom revidiranja 1960. godine potpisana je ustanovila da se radi o nadgrobnoj ari, čija desna bočna strana, koja iz zida izlazi oko 25 cm, ima također latinski natpis, od koga se vide samo završeci pojedinih redova, a na okviru lozu sa bršljanovim lišćem. — Nadgrobni spomenik M. Aurelija Mestrijana je nađen u Zlokućanima (Spom. 98, 435).

¹⁴ *M. Aur. Mestrius Sc(upis)*-CIL III 14507=Jahreshefte des österreichischen arch. Instituts, IV, 1901, Beibl. 86, p. 12); *C. Aur. Mestrius Sc(upis)*, ibid., Beibl. 90, p. 42.

¹⁵ CIL III 3350 (Aquincum): P. Ael. P. f. Maecia Mestrius Pelagonia optio leg. II Adiutr.... (iz vremena posle Domicijana); CIL VI 2382 (*M. Aelius M. f. Maec[ia]Mestrianus Pelago[nia]*—g. 177).

¹⁶ D. Vučković-Todorović, *Starinar* V—8, 1956—7, str. 291 (Dobri Dol).

¹⁷ Up. Spomenik 71, br. 176, 178, 233, 448; 75, br. 108; 98, br. 120 i dr.

¹⁸ Spomenik 71, 557.

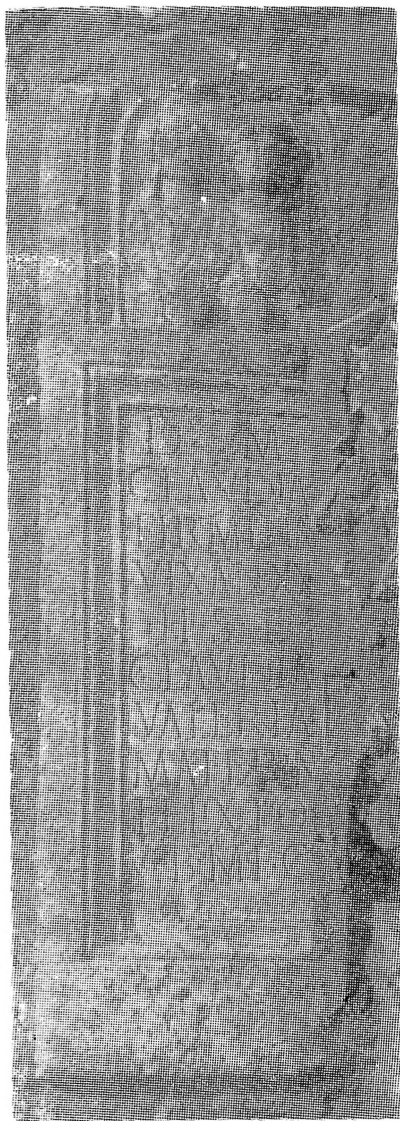
¹⁹ D. Detschew, *Die thrakischen Sprachreste*, Wien 1957, 124.

²⁰ Op. cit. str. 23 i 58.

rekciju, pošto je očito da se tako zvala pokojnikova žena. I revizijom natpisa iz Gornjeg Solnja ustanovljeno je da ime DELVS ne nosi muškarac, nego jedna žena,²¹ rodom iz Albanopolisa, grada koji se u izvorima spominje jedino kod Ptolemeja.²² Pošto ćemo se prilikom objavljivanja rezultata do kojih smo došli revizijom tog natpisa detaljnije zadržati na ovome imenu, to smatramo da je ovo zasada dovoljno.

Ime BITVS, koje nosi pokojnikov sin i naslednik, može da se uključi među one antroponime čija jezična pripadnost nije bila osporavana. Prema Dečevu to je jedno od najrasprostranjenijih tračkih imena, za koje je on našao veoma mnogo potvrda.²³ Kao takvo nalazi se i u više puta ovde citiranoj Dardanskoj onomastici.²⁴ Dokumentovano je u nekoliko različitih oblika. Grafija bez aspirate, kao kod nas, predstavlja vulgarnu latinsku formu, koja je bez sumnje odgovarala izgovoru imena.²⁵ Kao ime lica iz Dardanije u dosad poznatim natpisima — imajući u vidu i ovaj — javlja se samo tri puta, i to u dva slučaja pripada osobama sa teritorije Skupa.²⁶

Pošto Keso nije bio rodom iz Skupa, to je po grčkom, odn. makedonskom običaju u epitafu navedeno i njegovo rodno mesto i to

Sl. 3

²¹ Vulić je objavio samo 4 reda ovog natpisa, pošto je, počev od petog, bio uzidan. Potpisata je prilikom revidiranja istog oslobodila zazidani deo i pročitala još dva reda, tako da sad sačuvani deo glasi: *Posis Me|stylu f. Fl. | Delus Mu|cati f. dom(o) | Albanop(oli). | Ipsa Delus |* [...]

²² Ptol. 12, 20.

²³ *Op. cit.* str. 66 (*Bithus, Bitus, Beitus, Bithys* i td.).

²⁴ F. Papazoglu, *op. cit.* str. 11 i 56.

²⁵ H. Mihăescu, *Limba Latină în provinciile dunarene ale imperiului Roman*, București 1960, str. 110, § 115.

²⁶ *Jahreshefte IV*, 1909, Beibl. 85, p. 19 ([...B]ith[us] Sc[upis]); *Spomenik* 98, 280: Βελθυς Μούχου (Veliki Suvodol).

kao etnikon, samo u vulgarno-latinskom obliku sa vokalom E namesto I u završetku.²⁷ Etnikon APEVNENSIS, izgleda, posvedočen je prvi put ovde, pa u odnosu na lokalizovanje mesta koje označava, bar zasada, ne možemo ništa da rečemo. Da je Keso bio makedonskog porekla to je činjenica, no to ne mora da znači da je zato i njegovo rodno mesto moralo da se nalazi u Makedoniji.

Spomenik pripada ranocarskom periodu na što, pored izostavljanja konsekracije, upućuje i kompozicija natpisa, označavanje narodnosti i rodnog mesta, obilje epihorskih imena, kao i to, što sadrži samo dve ligature. Formule: HSE i FC u ovom slučaju ne mogu da posluže kao pouzdan kriterij za datovanje, jer se na teritoriji Skupa, različito nego u Donjoj Meziji, sretaju u natpisima i tokom III veka, kao na pr. u poznatom natpisu iz Usja kod Skopja,²⁸ u kom se spominje i jedna poznata istoriska ličnost, naime Furije Oktavije, koji je, izgleda, oko 222. godine bio *legatus Moesiae Superioris*.²⁹ Preciznije datovanje natpisa je pre prva trećina II, nego kraj I veka, pošto formula B M u datiranim natpisima sa teritorije Skupa nije do sad bila zabeležena pre II veka.

2. Onome što je već u početku rečeno o stepenu i načinu oštećenosti ove stele treba da se doda da je prilikom prenošenja u muzej grada Skopja prekršena gore preko tabule, kao i to da joj je prednja strana rupičasto oštećena, a deo gde se nalazi reljef površinski veoma olupan. (sl. 3).

Vrh frontona ove stele, za razliku od prethodne, blago je zaobljen i flankiran velikim nedekorisanim akroterijama, slobodno izvajanim u istoj liniji s njim. U visokoj polukružnoj niši, uokvirenoj sa sviju strana, sem donje, trostrukom profilacijom, predstavljena su poprsja dveju žena, a pred njima dole dve dečje glavice potpuno zbrisanih lica, sa počecima vrata. Treba napomenuti da su glave žena za razliku od biste u veoma visokom reljefu i da su na njima ipak uočljivi izvesni detalji, kao na pr. udubljenje zenice i frizure sa razdeljkom, kao i sa pletenicama kod leve figure.

Dimenzije: v. 230, š. 70, d. 29 sm; v. tabule 99 (sa prof. 108, š. 40 (sa prof. 55) cm.

Veoma lepo profilisano natpisno polje sadrži epitaf uklesan monumentalnom ranocarskom kapitalom sa vidnim ostacima crevne boje (sl. 4).

1 D(is) m(anibus)
Claudia
Firmina
vix(it) an(nis) XX

²⁷ P. Skok, *op. cit.* str. 31.

²⁸ Spomenik 98, 450. Ovaj se spomenik do 1954. godine nalazio u crkvi sv. Anastasa, gde je služio kao časna trpeza, i odatle ga je potpisana prenela u lapidarij Arheološkog muzeja u Skopju, gde je izložen (*Vodič niz lapidariumot*, Skopje 1961, str. 51).

²⁹ P. Lambrecht, *Diss. pann.* 18, 1937, 50, 580.

5 h(ic) s(ita) e(st).

Claudia

Valeria

mater, in-

felix, pos(uit)

10 b(ene) m(erenti) f(aciendum) c(uravit).

Sl. 4

Visina slova je 7 cm, sem u 2, 3 i 4 redu, gde iznosi 6, 5 cm. a, I u 8 i 9 r. samo oko 3 cm. Interpunkcija, u vidu malog udubljenog trougla, upotrebljena je pravilno iza abrevijatura, kao i iza reči MATER i INFELIX, zatim u početku 1 i 5. reda, gde služi kao neka vrsta ukrasa.

Ma koliko ovaj natpis na prvi pogled izgledao jednostavan, zbog podataka koje sadrži, kao i onih koji su izostavljeni, mogao bi da se objasni na dva načina. Podigla ga je Klaudija Valerija svojoj dvadesetgodišnjoj kćeri Klaudiji Firmini. I majka i kći, kako vidimo, imaju isti gentilicij, što baš nije u skladu sa pravilima latinske epigrafike, jer su zakonita deca bez razlike na pol preuzimala automatski očevo gentilno ime, a kćeri ga zadržavale i posle udaje.³⁰ Identičnost gentila u našem natpisu, kao i činjenica da otac nije spomenut ni jednom rečju, ni kao dedikant, a ni u filijaciji, sasvim opravdano navodi

³⁰ R. Cagnat, *Cours d'épigraphie latine*, Paris 1914, str. 67.

na misao da se nalazimo pred jednim od onih, ne baš čestih kod nas, natpisa, koje majka podiže svome nazakonitom detetu, što bi značilo da je Firmina bila Valerijina *filia naturalis*.³¹ Pa, ipak, imajući u vidu dobro poznatu činjenicu da nije redak slučaj da su muž i žena u vreme imperije imali isti gentilicij, osobito kad se radilo o licima iz nižih socijalnih slojeva, Firmina je isto tako mogla da bude rođena i u zakonitom braku.³² Nenavodjenje i oca kao dedikanta u tom bi slučaju moglo da se objasni sasvim jednostavno: ili on u vreme kćerine smrti nije bio više među živima, ili je, možda, bio u pitanju jedan od onih razvedenih brakova u kojima je bila potpuno prekinuta svaka veza i obaveza.

Za razliku od prethodnog natpisa u ovome nema ni jednog epihorskog imena, sva su latinska. CLAVDII su u Skupima posvedočeni u mnogo natpisa.³³ U tom su pogledu ispred njih samo IVLII.³⁴ Mogli su da potiču iz porodica ranodoseljenih Rimljana — pod pretpostavkom da je u predflavijevskom periodu u Skupima postojao stalni legionski logor,³⁵ no također i iz redova domaćeg stanovništva, pošto nije sasvim isključeno da su Skupi u to vreme mogli da budu OPPIDVM CIVIVM ROMANORVM, ili, možda, MVNICIPIVM.³⁶ To isto bi se moglo reći i za lica sa gentilnim imenom VALERIVS, koje posle spomenutih imperatorskih spada u najčešće gentilicije u Skupima, a koje ovde, no u funkciji kognomena, pripada Firmininoj majci.³⁷

Što se tiče kognomena FIRMINA, koji je izveden sufiksom -INA od imena FIRMVS kako se mogao zvati devojičin otac, on je u Skupima posvedočen još samo triput, i to: u jednom natpisu također iz Sindelića,³⁸ kao i u natpisu iz Radišana kod Skoplja u vezi sa imenom FIRMVS, koje je inače veoma rasprostranjeno i osobito popularno kod robova i oslobođenika.³⁹ U vezi sa ovim imenom treba ukazati na veoma interesantna razmatranja i zaključke D. Rendića, koji nam pružaju izvesnu osnovu za pretpostavku o domaćem poreklu porodice iz koje potiče pokojnica.⁴⁰

³¹ R. Cagnat, *op. cit.* str. 72.

³² H. Thylander, *Étude sur l'épigraphie latine*, Lund 1952, str. 85.

³³ CIL III 8211, 8212, 8209 (Zlokućani); Spomenik 47, 68 (Bardovci); 98, 434 (Đeneral Janković); A. Keramitčiev, Zbornik na Arh. muzej — Skopje, IV—V, 1961—6, 63, br. 2 (Creševo); isti: ŽA XIII—XVI, 1964, 144 i d. (Pobužje); B. Dragojević-Josifovska, ŽA IV, 1956, 279 (Dračevo); ista: ŽA XVI, 1966, 263 (Vizbegovo); CIL III, 8205 (Skopje); Spom. 75, 215 (Rašće).

³⁴ CIL III, 8216 (Čučer), 8222 (Skopje); Spomenik 47, 147, br. 69 (Bardovce); 71, 532 (Bardovce); 77, 67 (Čučer); 71, 535 (Zlokućani); 98, 430 (D. Vodno), 441 (Morane), 451 (Čučer); B. Josifovska, Godišen zbornik fil. fakulteta — Skopje, 12, 1954, 203, (Rokomija); D. Vučković-Todorović, Starinar V—8, 1956—7, 290 i 294 (Dobri Dol).

³⁵ Up. A. Móscy, *Gesellschaft und Romanisation in der römischen Provinz Moesia Superior*, Budapest 1970, str. 69.

³⁶ V. B. Josifovska, ŽA VI—2, 1956, 281.

³⁷ O zastupljenosti ovog gentilicija u Skupima v. ŽA XVIII, 1968, 79 zab. 21.

³⁸ CIL III 8204.

³⁹ CIL III 8221. — I Kajanto, *op. cit.* 68, 69, 258.

⁴⁰ D. Rendić-Miočević, *Ilirske onomastičke studije*, ŽA XIII—XIV, 1964,

Za poprsja u edikuli može se reći da predstavljaju likove majke i kćeri. (sl. 5) O njihovoj pravoj umetničkoj vrednosti sada više nije moguće doneti sud. Ipak, očito je da je njihov tvorac, koji je raspolagao sa dosta umetničkog smisla, ozbiljno nastojao da postigne potrtretnu

Sl. 5

sličnost, ističući izvesne karakteristične detalje. Lepo lice nežnog ovala, punih usana, na vitkom, oblom vratu malo čunjastog oblika, uokvireno kratkim pletenicama koje padaju nadole s leve i desne strane, kod figure levo zaista odaje devojkicu u cvetu mladosti, kakva je samo mogla da bude dvadesetogodišnja Firmina, dok žena punijeg lica i malo opuštenih krajeva usana, što ostavlja utisak ozbiljnosti i rezignirane tuge, potpuno odgovara liku „nesrećne majke“. Lica, čije su minijaturene glave predstavljene u prednjem planu, a koja nisu spomenuta u natpisu, bez sumnje su Valerijina deca, no deca koja su ranije umrla. Firmina je, dakle, njezino poslednje dete i odatle onaj atribut INFELIX, koji u potpunosti i verno odražava stanje jedne osamljene žene i majke, koja je pored troje, ostala bez ijednog deteta. — Spomenik je podignut, verovatno, sredinom II veka.

Iz Sindelića također, verovatno i sa istog lokaliteta, potiče i nadgrobna stela augustala M. Ulpija Julija, za koju Evans veli da je bila otkopana prilikom građenja puta za Kumanovo,⁴¹ a koju je Domaszewski vidio u Bardocima, u „Konaku“.⁴² Steli se docnije zameo svaki trag.

Skopje.

Borka Dragojević-Josifovska.

RÉSUMÉ

Borka Dragojević-Josifovska: DEUX STÈLES SÉPULCRALES PROVENANT DE SING'ELIK' — SKOPJE

Les stèles dont il est question ci-dessus proviennent de la localité Kamnik (Kamerik), où elles avaient été réemployées dans la construction d'un tombeau de basse époque romaine, que le bulldozer a mis au jour au mois d'août en 1970 (voir n. 3). Quand à la date pour la première stèle l'auteur propose le fin du I-er ou le premier tiers du IIe s. de n. ère (fig. 1 et 2), tandis que pour la deuxième stèle elle propose la moitié du IIe s. de n. ère (fig. 3, 4 et 5).

⁴¹ Archaeologia, Antiquarian Researches in Illyricum. III—IV, 1885, str. 102, sl. 50. U vezi sa gentilnim imenom augustala saopštavamo da je broj Ulpija u Skupima nedavnim otkrićem jedne nadgrobne are dostigao deset. Natpis glasi: D. M. | VALERIA | GLAVCE | VIXIT ANN. | ⁵ XXVIII | H.S.E | M.VLP. IANV | ARIVS QQ | DEC. VXO | RI RARIS | SIMAE | F.C.—Zasada ne raspolazemo tačnim podacima o mestu i uslovima nalaza spomenika. Donesen je, navodno, sa ruševinama nekih zgrada. Sad se nalazi pored puta u Zlokućanima, na 300 m. istočno od Lepenca.

⁴² CIL III 8204.